

20.04.2020 r.

Moi Drodzy, nie widzimy się, ale wystarczy chcieć i już... jesteśmy w sali numer 13. Siedzimy grzecznie i skupiamy się. Zapisujemy tematykę naszego spotkania:

Pierwsze spotkanie z wybranymi bajkami Ignacego Krasickiego. Odczytujemy ich sens. Rozpoznajemy cechy bajki.

Zanim wysłuchacie mojej opowieści, dobrze przeczytajcie treść trzech zadań, które zapiszecie także w karcie aktywności. Wykonujecie je bez pomocy rodziców. Jeśli czegoś nie zrozumiecie, pytajcie, pisząc maila.

Zadanie 1.

W mojej opowieści wystąpią pytania bez odpowiedzi. Słuchając, spróbuj je wyszukać. Zapisz te pytania i udziel na nie odpowiedzi, a następnie prześlij je do mnie w mailu. To nie jest łatwe zadanie. Wymaga od Ciebie dużego skupienia na słuchanym/czytanym tekście. Będę zadowolona, kiedy znajdziesz co najmniej cztery takie pytania. Będę bardzo zadowolona, kiedy znajdziesz wszystkie. Ty także możesz wtedy pogratulować sobie opanowania umiejętności uważnego czytania/słuchania.

Zadanie 2.

Wybierz z mojej opowieści zdania, które według Ciebie, warto zapisać we własnej notatce. Będzie ona składać się przede wszystkim ze zdań wybranych z mojego tekstu. Możesz dopisać kilka własnych.

Zadanie 3.

Na podstawie mojej opowieści i własnej pracy związanej z analizą bajek wskaż trzy cechy, które wyróżniają ten gatunek spośród innych. Pamiętaj, że odpowiedź znajdziesz w mojej opowieści. Pomocy szukaj także w podręczniku (strony od 51 do 57).

Uwaga!

Rozwiązania tych trzech zadań przesyłasz do mnie jako załączniki lub bezpośrednio w treści maila do 23 kwietnia 2020 roku (czwartek). Pamiętaj, że za sposób pisania wszystkich listów elektronicznych do mnie również otrzymasz ocenę.

Moja opowieść o bajkach i ich twórcy. Część pierwsza (druga otrzymacie w następnym tygodniu)

Przed feriami poleciłam Wam do rozwiązania zestaw ćwiczeń związanych z analizą utworu „Czapla, ryby i rak”. Pamiętacie zapewne, jakie przysłowie wybraliście jako morał (pouczenie). Jakie to przysłowie i jak uzasadniliście swój wybór? Zwierzęta w bajce zostały

uosobione i zachowywały się jak ludzie. Przypomnę Wam teraz treść tej bajki. Bohaterami są: czapla, ryby i rak. Niemłoda już czapla bała się, że nie będzie w stanie zdobyć sobie pożywienia. Wpadła na pomysł rozwiązania swojego problemu. Niestety, pomysł opierał się na oszustwie. Wmówiła naiwnym rybom, że woda w stawie zostanie spuszczone, a więc grozi im śmierć. Jeżeli chcą ocalić swoje życie, muszą przenieść się do stawu z wodą. Ona może im pomóc w tych przenosinach. Ryby uwierzyły w dobre intencje czapli, zapominając, że są jej pokarmem. Stały się jej ofiarą. Zadowolona z siebie czapla postanowiła urozmaicić sobie posiłek rakami. Raki okazały się nieufne i mądre. Dostrzegły podstęp czapli i ukarały ją za nieuczciwość. Czapkę spotkała kara bardzo surowa, ponieważ straciła życie. Jeżeli odniesiemy postępowanie czapli do zachowania ludzi, zrozumiemy, że w życiu należy być uczciwym i sprawiedliwym. Podstęp, oszustwo obróci się przeciwko nam. Co o tym sądzicie?

Zastanawiam się, kto z Was zadał sobie pytanie, kim jest Ignacy Krasicki i zajrzał do podręcznika. Czy przeczytaliście notatkę biograficzną zapisaną na stronach 53 – 54 podręcznika? Czy wiecie, w jakich latach żył Ignacy Krasicki?

Ignacego Krasickiego nazywamy bajkopisarzem, ponieważ zasłynął jako autor bajek. Napisał ich bardzo dużo. Mówiono o nim, że sypał je jak z rękawa, a był człowiekiem bardzo dowcipnym. Uczył bawiąc, kierując się tą zasadą, że „śmiech jest nauką”. Ciekawa jestem Waszego zdania w tej kwestii. Czy człowiek lepiej się uczy, kiedy się bawi i cieszy?

Ignacy Krasicki żył w trudnych czasach, kiedy Polsce groziła całkowita utrata niepodległości. Jako patriota i człowiek wielkiego rozumu pouczał polskie społeczeństwo, by się opamiętało i zaczęło troszczyć się o los ojczyzny. Był to wiek osiemnasty (XVIII). Niestety, większość zainteresowana własnym bogactwem i korzyścią, nie okazała wrażliwości na dobro ojczyzny. Biskup Ignacy Krasicki wierzy, że da się społeczeństwo polskie zawrócić ze złej drogi. Polacy przestaną się kłócić między sobą o własne interesy, a zaczną myśleć o tym, jak zadbać o pozycję Polski w Europie. W swoich bajkach I. Krasicki nawołuje Polaków do walki z wadami narodowymi, takimi jak: kłótniowość, prywata.

Posłuchajcie dwóch bajek, które mówią o tych problemach.

Oto pierwsza: *Wilczki*

Pstry jeden, czarny drugi, a bury najmniejszy,
Trzy wilczki wadziły się, który z nich piękniejszy.
Mówił pierwszy: „Ja rzadki!”
Mówił drugi: „Ja gładki!”
Mówił trzeci: „Ja taki jak i pani matka!”
Trwała zwadka.
Wtem wilczyca nadbiegła,

Gdy w niezgodzie postrzegła:
„Cóż to - rzecz - same w lesie
Wadzicie się!”
Więc one w powieść, jak się rzecz działa.
Gdy wysłuchała:
„Idzie tu wam o skórę - rzekła - miłe dzieci,
Która zdobi, która szpeci.
Nasłuchałam się tego już to razy kilka,
Nie przystoi to na wilka
Wcale.
Ale
Jak będziecie tak w kupie
Dysputować się, głupie,
Wiecie, kto nie zbłądzi?
Oto strzelec was pozwie, a kuśnierz osądzi”.

Na początek wyjaśniam sens słów, których znaczenia możecie nie znać.

wadzić – kłócić się

zwadka - kłótnia

dysputować – dyskutować

one w powieść – zaczęły opowiadać

kuśnierz – rzemieślnik zajmujący się szyciem i naprawą futer, odzieży skórzanej.

Opiszmy sytuację przedstawioną w utworze.

Bohaterami bajki są wilczki. Zdrobnienie wskazuje na to, że są młodziutkie i niedoświadczone. Kłócą się pod nieobecność matki. O co ? Pierwszy podkreśla swoją wyjątkowość, drugi urodę, a trzeci podobieństwo do matki. Kłócą się zawzięcie. Nie interesuje ich otoczenie. Nadchodzi matka. Karci dzieci za lekkomyślność i próżność. Zwraca wilczkom uwagę, że zachowują się nieostrożnie i nie dbają o bezpieczeństwo. Przestrzega, że taka kłótnia mogła kosztować je utratę życia.

Z przedstawionej sytuacji wynika **morał, czyli pouczenie**. Morał może być przedstawiony bezpośrednio lub pośrednio, na końcu lub na początku utworu. W tej bajce morał wynika z czterech ostatnich wersów:

Jak będziecie tak w kupie
Dysputować się, głupie,
Wiecie, kto nie zbłądzi?
Oto strzelec was pozwie, a kuśnierz osądzi”.

Został wyrażony pośrednio. Można go wyrazić zdaniem: *Nie należy się kłócić, ponieważ spory i niezgoda często prowadzą do nieszczęścia*. Jego sens można zastąpić przysłowiem: *Zgoda buduje, niezgoda rujnuje*. Potrafisz podać inne przysłowie wskazujące na zgubne skutki kłótni?

Ważną rolę w bajce pełnią dialogi i czasowniki. Jak myślisz, jaką? O roli czasowników i dialogów w utworze literackim i w Waszych wypowiedziach rozmawialiśmy już wiele razy.

A teraz zastanówmy się nad związkiem tej bajki z sytuacją Polski w XVIII wieku. Wiemy, że w tamtym czasie społeczeństwo polskie było podzielone. Jedna grupa, zatroskana o los ojczyzny, chciała zapobiec rozbiorowi Polski i dążyła do przeprowadzenia reform. Krytykowała lekkomyślność, egoizm, prywatę (kierowanie się tylko własną korzyścią), brak odpowiedzialności, marnotrawstwo, pijaństwo, kłótniowość, rozrzutność, bezmyślność w naśladowaniu obcych wzorów. Druga grupa kierowała się własną korzyścią i była przeciwna

reformom, dzięki którym Polska mogła wzmocnić się gospodarczo, politycznie i przeciwstawić trzem mocarstwom dążącym do odebrania nam niepodległości.

Ignacy Krasicki krytykował nasze wady narodowe i próbował ostrzec polskie społeczeństwo przed skutkami niezgody. Stał się narodowym nauczycielem. Wskazywał Polakom ich wady. Uczył nawet przez śmiech. Przewidywał, że wewnętrzne spory mogą doprowadzić nie tylko do zawłaszczenia przez sąsiadujące państwa części ziem polskich, ale do utraty niepodległości. Tak się stało.

Bajki zaczął pisać po pierwszym rozbiórze Polski, od roku 1774. Napisał ich 106. Cały cykl bajek pod tytułem *Bajki i przypowieści* został wydany w Warszawie w 1779 roku. Pamiętajmy, że trzeci rozbiór Polski nastąpił w roku 1795. Był więc czas na poprawę. Większość Polaków nie słuchała tego głosu rozsądku i troski o dobro ojczyzny.

Bajkopisarz dostrzegał wartość wolności, a jednocześnie zwracał uwagę na skutki nadmiernego jej wykorzystania, kiedy człowiek nie szanuje żadnych autorytetów i innych wartości.

Posłuchajcie/przeczytajcie drugą bajkę pt. *Ptaszki w klatce*.

„Czegóż płaczesz? - staremu mówił czyżyk młody -
Masz teraz lepsze w klatce niż w polu wygody”.
„Tyś w niej zrodzon - rzekł stary - przeto ci wybaczę;
Jam był wolny, dziś w klatce - i dlatego płaczę”.

Bajkę *Wilczki* zaliczamy do tak zwanych bajek narracyjnych, ponieważ przypomina opowieść. Bajkę *Ptaszki w klatce* nazywamy bajką epigramatyczną, ponieważ jest krótka.

Wyjaśniam znaczenie terminu: epigramat, cytując definicję ze Słownika Języka Polskiego PWN.

epigramat, epigram

1. «krótki utwór poetycki o zaskakującej puencie»
2. «w starożytności: wierszowany napis na pomnikach, grobowcach itp.»

Treść bajki to krótka wymiana zdań pomiędzy starym i młodym czyżykiem. Młody urodził się w niewoli, więc nie wie, co to znaczy być wolnym. Drugi cierpi, bo rozumie wartość wolności, gdyż ją stracił. Morał został wyrażony pośrednio w ostatnim wersie. Można go wyrazić zdaniem: Tylko ten rozumie wartość wolności, kto ją stracił. Dlaczego ludzie doceniają pewne wartości, dopiero wtedy kiedy je tracą?

Warto wiedzieć, jak wygląda czyżyk.

Przedstawię treść jeszcze jednej bajki, którą ze względu na formę zaliczymy do epigramatycznych. Nosi ona tytuł *Jagnię i wilcy*.

Zawždy znajdzie przyczynę, kto zdobyćzy pragnie.
Dwóch wilków jedno w lesie nadybali jagnię;
Już go mieli rozerwać; rzekło: „Jakim prawem?”
„Smacznyś, słaby i w lesie!” - Zjedli niezabawem.

Czym różni się ta bajka od poprzednich? Zaliczymy ją do epigramatycznych, ponieważ jest krótka. Uwaga! Ma morał wyrażony wprost i na początku utworu. Morałem jest zdanie: *Zawždy znajdzie przyczynę, kto zdobyćzy pragnie*.

Czy zrozumieliśmy sens tej refleksji? Człowiek dla swojej korzyści wytłumaczy nawet nieuczciwe, niegodne i fałszywe postępowanie. W życiu wygrywa silniejszy, a ze słabszym nikt się nie liczy. Czy zgadzacie się z tym, że rację ma ten, kto z różnych powodów uważa się za silniejszego, na przykład z racji zajmowanego stanowiska, bogactwa czy sławy?

Jagnię jest niewinne i nic nie znaczy w hierarchii zwierzęcej. Wilk jest silny i stosuje przemoc. Swoją postawą daje do zrozumienia, że racja należy do tego, kto jest mocniejszy.

Kończąc część pierwszą mojej opowieści, zwracam Waszą uwagę na dwie ważne cechy bajek. Bohaterami są uosobione zwierzęta. Reprezentują typowe cechy ludzkie. Przedstawione w tych utworach sytuacje mają charakter pouczający.